

РІШЕННЯ
РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ДФ 81.052.2025
ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Здобувачка ступеня доктора філософії Хакімова Валерія Тімурівна, 1997 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила «з відзнакою» у 2019 році Одеський національний університет імені І. І. Мечникова та отримала ступінь магістра за спеціальністю «міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», професійна кваліфікація «політолог-міжнародник, перекладач, викладач у закладах вищої освіти». З 2020 року навчається в аспірантурі ОНУ імені І. І. Мечникова (4 рік навчання, денна форма, контракт), успішно виконала акредитовану освітньо-наукову програму 052 «Політологія» підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 81.052.2025, утворена наказом ректора Одеського національного університету І. І. Мечникова МОН України, м. Одеса від 14 травня 2025 року № 995-18 у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради Юлії УЗУН - доктора політичних наук, професора кафедри політології факультету міжнародних відносин, політології та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова;

Рецензентів:

1. Сергія ГЛЕБОВА - кандидата політичних наук, доцента, доцента кафедри міжнародних відносин факультету міжнародних відносин, політології та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова;
2. Ірини МАКСИМЕНКО - кандидата політичних наук, доцента, доцента кафедри міжнародних відносин факультету міжнародних відносин, політології та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова;

Офіційних опонентів:

1. Євгенії ТИХОМИРОВОЇ – доктора політичних наук, професора кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу ВНУ імені Лесі Українки;
2. Наталії ППЧЕНКО – доктора політичних наук, професора кафедри міжнародної інформації Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка,

на засіданні «1» липня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки ХАКІМОВІЙ Валерії Тімурівні на підставі публічного захисту дисертації

«Дипломатія ЄС у постлісабонський період» за спеціальністю 052 Політологія.

Дисертацію виконано в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова, МОН України, місто Одеса.

Науковий керівник: Ольга БРУСИЛОВСЬКА – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин ОНУ імені І. І. Мечникова.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису виконаного українською мовою. Наукові результати представлені в роботі є особистим теоретичним і практичним внеском здобувача. За структурою, стилем викладання та оформлення робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Дисертаційна робота є першим у вітчизняній політичній науці комплексним дослідженням трансформації дипломатії Європейського Союзу в постлісабонський період, зосередженим на змінах у зовнішньополітичній архітектурі ЄС після набуття чинності Лісабонського договору 2009 року. У межах дослідження розглянуто еволюцію стратегічних підходів, інституційних механізмів та інструментів дипломатичної діяльності ЄС у контексті сучасних геополітичних викликів. Особливу увагу приділено впливу повномасштабної війни Росії проти України на посилення зовнішньополітичної єдності ЄС, розширення його безпекової функції, активізацію санкційної політики та цифрової дипломатії.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному теоретико-методологічному аналізі європейської дипломатії на основі поєднання підходів неоліберального інституціоналізму та теорії нормативної сили. У дисертації вперше у вітчизняній науці системно досліджено, як інституційна структура та нормативні засади зовнішньої політики ЄС взаємодіють із новими викликами міжнародної безпеки, зокрема у контексті російсько-української війни. Розглянуто ефективність функціонування таких інституцій, як Європейська служба зовнішніх справ, Європейська рада та інші органи в процесах формування стратегій, прийняття рішень і реалізації дипломатичних ініціатив. Також проаналізовано роль санкцій як інструменту зовнішньої дії, функціонування цифрової дипломатії в межах СЗБП та зміни, пов'язані з пошуком нових моделей безпекової автономії ЄС.

Дисертація має значне теоретичне та практичне значення. Отримані висновки можуть бути використані для подальших наукових досліджень, пов'язаних з аналізом зовнішньої політики ЄС у контексті глобальних трансформацій. Практична цінність результатів полягає в їхньому потенціалі для вдосконалення державної зовнішньополітичної стратегії України, зокрема в аспекті взаємодії з інституціями ЄС, участі у спільних безпекових ініціативах та публічній дипломатії. Напрацювання дослідження також можуть бути використані у навчальному процесі для підготовки фахівців у сфері міжнародних відносин, дипломатії та європейської інтеграції, а також при розробці науково-методичних матеріалів.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження здобувачки Хакімової В. Т. знайшли відображення у 9 публікаціях, з яких 4 – статті у фахових виданнях України категорії «Б», і у 5 тезах доповідей у збірках матеріалів міжнародних конференцій:

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Хакімова, В. Т. (2021). Європейський Союз в епоху постправди: діяльність East StratCom Task Force. *Актуальні проблеми політики*, 67, 155–162. <https://doi.org/10.32837/app.v0i67.1166>
2. Брусиловська, О. І., & Хакімова, В. Т. (2021). Особливості стратегії м'якої сили ЄС щодо України. *Міжнародні та політичні дослідження*, 34, 13–28. <https://doi.org/10.18524/2707-5206.2021.34.237502>
3. Khakimova, V. T. (2023). The EU-Ukraine partnership in the context of the common foreign and security policy: A critical review. *Visnyk NTUU "KPI". Politology. Sociology. Law*, 1(57), 141–149. [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.1\(57\).280818](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.1(57).280818)
4. Khakimova, V. T. (2024). Sanctions as an instrument of the EU's normative power. *Politicus*, 6, 175–183. <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-6.26>

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Хакімова, В. (2022). Нова міграційна криза в ЄС. Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 29 квітня 2022 р.). Нац. ун-т «Одеська юридична академія». С. 143–148.
6. Хакімова, В. (2023). Роль дипломатії ЄС в забезпеченні міжнародної безпеки та стабільності в регіоні Східного партнерства. Україна в координатах Східного партнерства: пошук геополітичних

пріоритетів крізь призму національної безпеки: Матеріали інтернет-конференції (Львів, 24 березня 2023 р.). Львів: Львівська політехніка. С. 55–58.

7. Хакімова, В. Т. (2023). Санкційна політика ЄС як засіб протидії російській агресії. Україна – Європейський Союз: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (Ужгород, 20 жовтня 2023 р.). Ужгород: УжНУ. С. 36–38.

8. Хакімова, В., & Брусиловська, О. І. (2023). Еволюція Європейської служби зовнішніх справ: від концепції до реалізації. Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: Матеріали XXXVII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ольборг, Данія, 7 жовтня 2023 р.) / За ред. І. В. Жукової, Є. О. Романенка. Ольборг: ГО «ВАДНД». С. 297–305.

9. Хакімова, В. (2025). Дипломатичні стратегії ЄС щодо формування іміджу України в Європі. Сучасні суспільні комунікації: міжнародний досвід та українські реалії: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Лубни, 1 березня 2025 р.). Лубни: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». С. 308–314.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Піпченко Наталія Олександрівна, доктор політичних наук, професор кафедри міжнародної інформації Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка. Оцінка позитивна. Висловлені зауваження:

1) По-перше, розглядаючи політику протидії ЄС ворожій російській

пропаганді (с. 173, 197), авторка наводить приклади реакції на такі протиправні дії, але при цьому вона мало приділяє уваги окресленню прорахунків на рівні ЄС, які призвели до такої ситуації.

2) По-друге, вважаємо доцільним у контексті дослідження додатково

представити авторські узагальнення щодо можливостей імплементації на рівні України Акту ЄС про штучний інтелект (с. 195). Так як Україна має не

лише зміцнювати власну цифрову стійкість, але й досягати євроінтеграційних цілей.

3) По-третє, авторка дисертації висловлює низку кваліфікованих

міркувань та пропозицій, проте обмежується теоретичною констатацією проаналізованих процесів і не подає практичних рекомендацій щодо того, як Україні оптимізувати власну зовнішньополітичну стратегію в умовах триваючої агресії і реалізації євроінтеграційного курсу.

4) По-четверте, робота не позбавлена окремих орфографічних і стилістичних помилок та описок, які не впливають на розуміння та сприйняття матеріалу.

Тихомирова Євгенія Борисівна, доктор політичних наук, професор кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу ВНУ імені Лесі Українки. Оцінка позитивна. Без зауважень. Висловлені запитання та зауваження:

1) Складність координації (так звана інституційна фрагментація) між численними суб'єктами зовнішньої політики ЄС (ЄСЗС, Європейською радою, Комісією, Європейським парламентом і урядами держав-членів) призводить до дублювання функцій або розмитості відповідальності, про що йдеться в дисертації (с. 222). Що це – недолік, внутрішньо-інституційний виклик, який варто подолати за будь-яку ціну, чи особливість, яка дозволяє отримувати різноманітні вхідні дані та забезпечувати демократичну легітимність, а тому має просто вдосконалюватися, оптимізуватися еволюційним шляхом? Поясніть свою позицію.

2) Серйозним викликом для функціонування дипломатії ЄС є внутрішні суперечності між державами-членами, що виникають через відмінні стратегічні інтереси, історичний досвід, геополітичні пріоритети та різний ступінь прихильності до європейських цінностей. Ці розбіжності ускладнюють досягнення консенсусу з ключових зовнішньополітичних питань і можуть гальмувати оперативне ухвалення рішень у кризових ситуаціях, як вже продемонструвала це російсько-українська війна. Чи можуть інституційні реформи (і які саме), призвести до надійного, хоча й повільного, консенсусу, чи параліч ЄС неминучий?

3) Аналізуючи значний поступ у розвитку дипломатичних механізмів Європейського Союзу після Лісабонської угоди, було виявлено низку проблем і обмежень, які знижують ефективність єдиної зовнішньої політики ЄС. Було б доречно дослідити і те, наскільки усвідомлюються ці проблеми в ЄС і що роблять для їх подолання вже зараз. Чи ставилось таке

питання на офіційному рівні?

4) Дисертантка зосереджує увагу на якісному аналізі дипломатичних стратегій ЄС, без широкого застосування кількісних методів. Це забезпечує глибину аналізу обраного кейсу, але може обмежувати можливість узагальнення висновків на ширший контекст або проведення порівняльних досліджень. Емпірична база, зосереджена переважно на кейсі війни Росії проти України, з одного боку забезпечує глибину аналізу конкретної кризи, з іншого означає, що висновки щодо ефективності дипломатії ЄС можуть бути специфічними для цього унікального контексту і не обов'язково повністю екстрапольованими на інші типи криз або регіонів. Що можна сказати про реакцію ЄС на інші конкретні кризи, що доводять загальну дипломатичну ефективність ЄС і фактично можуть бути застосовані в ширшому діапазоні випадків та контекстів?

5) Питанню щодо впливу цифрових технологій та штучного інтелекту на дипломатичну діяльність ЄС у дисертації приділено значну увагу. Як цифрові технології та штучний інтелект трансформують традиційні механізми дипломатичної діяльності та комунікації ЄС, особливо в контексті боротьби з гібридними загрозами та інформаційними війнами? Чи є ЄС достатньо адаптивним у використанні цих інструментів, щоб ефективно протистояти новим викликам, чи існують інституційні та ресурсні бар'єри? Це питання розширює аналіз цифрової дипломатії, виходячи на рівень новітніх технологій, визнаючи, що швидка еволюція ІІІ та інших цифрових інструментів створює як можливості, так і глибокі виклики для державних та недержавних акторів у міжнародних відносинах. Які виклики існують для ЄС, що робиться для їхнього подолання?

6) Автор зазначає, що питання оборонної інтеграції, енергетичної дипломатії та ролі третіх країн розглядаються лише фрагментарно, оскільки виходять за межі основного фокусу на дипломатичних інституціях та механізмах (с.19). Зрозуміло, це визнане обмеження, що окреслює горизонти подальших наукових пошуків, і визнана фрагментарність у висвітленні деяких критичних сфер, безперечно, дозволяє глибше зануритися в обрані основні аспекти. Однак чи можна обмежуючись лише вказівкою на потенційні сфери, де «геополітичний зсув», ідентифікований у дисертації, може бути ще більш вираженим або складним, говорити про сформованість «цілісної картини трансформації ЄС як зовнішньополітичного актора у добу нових геополітичних викликів подальших досліджень для повного відображення цієї трансформації» (с. 217).

Глебов Сергій Володимирович, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин факультету міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Оцінка позитивна, без зауважень.

Максименко Ірина Володимирівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин факультету міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Оцінка позитивна. Висловлені зауваження:

- 1) Дисертація В. Т. Хакімової є одним із перших академічних, ґрунтовних дослідницьких проєктів, присвячених питанню еволюції дипломатичної практики ЄС у постлісабонський період. Авторка здійснює ретельний аналіз закордонних джерел з цього аспекту, однак наукові напрацювання українських дослідників представлені обмежено. Зокрема, представники одеської школи політологів-міжнародників досліджували нормативний характер зовнішньополітичної діяльності ЄС. Тож, робота тільки виграла б від використання їхніх напрацювань у поєднанні з авторським підходом.
- 2) Авторка здійснила дійсно складну роботу з вивчення комплексного характеру інституційної еволюції зовнішньополітичної та дипломатичної діяльності ЄС. Разом з тим, використання офіційних заяв, оцінок, міркувань представників ЄСЗС, Європейської ради та ін. надало б виразності, об'ємності дискусіям щодо проблем і протиріч, з якими стикаються інституції ЄС під час адаптації до внутрішніх та зовнішніх викликів та проблем.
- 3) Особливу увагу привертає Розділ 3, який присвячений практичним аспектам дипломатичної діяльності ЄС. Разом з тим, варто відзначити описовість, не в повній мірі розкриті процеси еволюції окремих аспектів, дискусії щодо напрямків розвитку (зокрема, стратегічність ЄС), ефективності окремих інструментів (санкції).
- 4) Дисертаційне дослідження не позбавлено технічних помилок та неузгодженості окремих визначень та даних («холодна війна» с. 39 і с. 42 та «Холодна війна» с. 199 і с. 200; «70 тисяч українських військових» с. 157 та «ТЗ 000 українських військовослужбовців» с. 204). Значна кількість абзаців, сформованих одним реченням, створює враження розірваності та мозаїчності викладеного матеріалу.

Узун Юлія Вадимівна, доктор політичних наук, професор, завідувачка кафедри міжнародних відносин факультету міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Оцінка позитивна, без зауважень.

Здобувачка надала обґрунтовані відповіді на висловлені зауваження опонентів і рецензентів, а також на інші запитання та показала високий науковий рівень в ході дискусії. Зазначені зауваження не впливають на основні наукові висновки та загальне позитивне враження від дисертаційної роботи.

Результати відкритого голосування:

Подано голосів – п'ять,

«За»	– 5 (п'ять) членів ради;
«Проти»	– немає;
«Утрималися»	– немає.

**СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
УХВАЛИЛА:**

1. Дисертація Хакімової Валерії Тімурівни на тему «Дипломатія ЄС у постлісабонський період», подана на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія», є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, а також Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

2. Присудити Хакімовій Валерії Тімурівні науковий ступінь доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».

На підставі прилюдного захисту та результатів відкритого голосування
разова спеціалізована вчена рада ДФ 81.052.2025 Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова присуджує Валерії Тімурівні
ХАКІМОВІЙ

ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові
науки»

за спеціальністю 052 Політологія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Юлія УЗУН

ОСОБИСТИЙ ПІДПИС ПІДТВЕРДЖУЮ
Перший проректор ОНУ ім. І.І.Мечникова

Майя НІКОЛАЄВА

" 1 " 04 2025

